

ข้อเสนอแนะกองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

โดย

ประเวศ วะสี

๑. **มโนทัศน์** สื่อสร้างสรรค์สร้างสังคมอุดมปัญญา
สังคมอุดมปัญญาเป็นสังคมอุดมสุข
เป็นหน้าที่ของเราทุกคนที่จะสื่อสารสร้างสรรค์ประเทศไทยของเราด้วยกัน
๒. **หลักคิด** ปัจจุบันมีเทคโนโลยีและช่องทางการสื่อสารมากมายมหาศาล
ทำอย่างไรประเทศไทยจะมีการสื่อสารสร้างสรรค์เต็มประเทศ
๓. **หลักปฏิบัติในการให้ทุน** การพัฒนาโครงการ
การมีทุนแล้วประกาศให้มีการเสนอโครงการมาขอรับทุนมักไม่ได้ผล เพราะโครงการ
ไม่ได้ผ่านการพัฒนามาอย่างดีพอ **จำเป็นต้องมีการพัฒนาโครงการ** กล่าวคือ เมื่อมีความคิด
หรือโครงการที่น่าสนใจ มีการประชุมระดมความคิดของผู้ที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ครั้ง เพื่อทำความ
ชัดเจน แผนปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติ การจัดการโครงการ **พัฒนาเป็นโครงการที่สมบูรณ์** แล้วจึงให้ทุน
สนับสนุน
๔. **ตัวอย่างเรื่องที่มีความสำคัญ**
 - (๑) **จัดตลาดนัดความคิดเรื่องสื่อสร้างสรรค์** ปีละ ๒ ครั้ง ให้ประชาชนมีส่วนร่วมเสนอและ
แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นว่า สื่อสร้างสรรค์ที่ดีที่สุดมีเรื่องอะไรบ้าง และทำอย่างไร เรียกว่า
ประชาชนมีส่วนร่วม หรือกำหนดแนวทางสื่อสร้างสรรค์
มีการสังเคราะห์ข้อเสนออันหลากหลายที่ได้ มาเป็นเรื่องและแนวทางการดำเนินงาน

- (๒) **ส่งเสริมสมรรถนะของคนทั้งหมดในการวิเคราะห์ข่าว** การที่จะทำให้การสื่อสารมีคุณภาพดีที่แน่นอนที่สุด คือ ประชาชนมีสมรรถนะในการวิเคราะห์ข่าว ว่าข่าวใดมีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด ข่าวใดมีประโยชน์หรือมีโทษอย่างไร สมรรถนะของประชาชนเช่นนี้ จะสะท้อนกลับไปทำให้ข่าวสารมีคุณภาพ
- ฉะนั้น ทุกครอบครัว ทุกโรงเรียน ทุกองค์กร ควรมี **“ชั่วโมงวิเคราะห์ข่าว”** ในแต่ละวัน โดยมีผู้เชี่ยวชาญช่วยแนะนำ ควรสนับสนุนให้ทุกมหาวิทยาลัยสร้างผู้เชี่ยวชาญในการวิเคราะห์ข่าว
- (๓) **ส่งเสริมสมรรถนะของผู้เสนอข่าวสาร**
- นักข่าวเชิงสืบสวน
 - นักเขียนวรรณกรรมเก่ง ๆ
 - นักเขียนสื่อสารความรู้ (Rewriter)
- (๔) **สนับสนุนกลุ่มสื่อสารถักทอพลังบวกบนแผ่นดินไทย** ทั่วประเทศมีผู้ทำเรื่องดี ๆ อย่างหลากหลายมากมายแต่ไม่มีการสื่อสาร ถ้านำมาสื่อสารจะสร้างกำลังใจให้ประเทศ ทำให้แผ่นดินมีพลัง มีการทำความดี และเรื่องดี ๆ เพิ่มขึ้น
- (๕) **กลุ่มสื่อสารเรื่อง “ชุมชนเข้มแข็ง”** “ชุมชนเข้มแข็ง” เป็นเครื่องมือขจัดความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดของประเทศไทย และทำให้ประเทศไทยเดินต่อไม่ได้ ถ้าแก้ไขความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำได้ ประเทศไทยจะได้ทุกอย่าง
- (๖) **สนับสนุนมหาวิทยาลัยจัดตั้งศูนย์สื่อสารความรู้โดยเอาประชาชนเป็นตัวตั้ง**
- มหาวิทยาลัยทั้งประเทศมี ๑๔๐ แห่ง มีนิสิตนักศึกษา ๒ ล้านคน มีอาจารย์และนักวิชาการอีกหลายแสนคน เป็นขุมกำลังทางวิชาการอันมหาศาล ถ้าสามารถจัดการสื่อสารความรู้ที่เอาประชาชนเป็นตัวตั้ง ประชาชนทั้งประเทศจะฉลาดขึ้นอย่างยกระดับ แต่มหาวิทยาลัยมักสื่อสารโดยเอาตัวเองเป็นตัวตั้ง เช่น ประชาสัมพันธ์ตัวเอง หรืออวดว่าตัวเองเก่งเรื่องอะไรบ้าง การสื่อสารจึงไม่ตรงต่อการใช้งานของประชาชน จึงเน้นคำว่า **โดยเอาประชาชนเป็นตัวตั้ง** ซึ่งต่างจากคำว่า **“เพื่อประชาชน”** ที่จะทำอะไรและอย่างไรก็อ้างได้เสมอว่า **“เพื่อประชาชน”** คำว่าโดยเอาประชาชนเป็นตัวตั้งนั้น หมายถึง ต้องไปสำรวจความต้องการของประชาชนว่าต้องการความรู้อะไร แล้วเอามาจัดการความรู้ให้ตรงกับความต้องการของประชาชน และสื่อสารออกไปอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างนี้จะเป็นการสื่อสารสร้างสรรค์ขนาดใหญ่ที่มีประโยชน์มาก

(๗) สนับสนุนการสื่อสารนวัตกรรมการเรียนรู้หรือการเรียนรู้ที่ดี

“การเรียนรู้ที่ดีเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุดของมนุษย์ มนุษย์มีศักยภาพในการเรียนรู้สูงสุด สามารถเรียนรู้ให้บรรลุอะไรก็ได้ เป็นหน้าที่ของเราทุกคนที่จะแสวงหาและช่วยให้เพื่อนมนุษย์ได้พบการเรียนรู้ที่ดี”

“การเรียนรู้ที่ดี” คืออะไร เป็นโจทย์ปลายเปิดที่แสวงหาโดยไม่มีที่สิ้นสุด ที่ทุกคนทุกองค์กรควรช่วยกันตอบ

ควรมีกิจกรรมจัด Platform นวัตกรรมการเรียนรู้ ที่เปิดให้คนทั้งประเทศมีส่วนร่วม นำความรู้ ประสบการณ์ และข้อเสนอของตน ๆ เข้ามาปะทะและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน อย่างนี้จะเป็นกลไกที่ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ดีจากทั่วโลกไหลเข้ามาสู่สังคมไทย ให้เลือกสรรไปทดลองปฏิบัติ ปรับปรุงต่อยอดให้ดีขึ้นไปเรื่อย ๆ อย่างนี้ ประเทศไทยจะมีการเรียนรู้ที่ดีขยายตัวและเพิ่มคุณภาพขึ้นไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

(๘) สนับสนุนกลุ่มขับเคลื่อนนโยบายสร้างหนังสือดีและอ่านหนังสือดี อุปสรรคทางปัญญาของสังคมไทยอย่างร้ายแรง คือ วงจรอุบาทว์แห่ง “การเขียนน้อย การอ่านน้อย” คือจำนวนคนที่รักการอ่านหนังสือดี ๆ มีน้อย หนังสือดี ๆ จำหน่ายได้เพียง ๑ - ๒ พันเล่ม ทำให้ขาดแรงจูงใจให้มีผู้เขียนหนังสือดี ๆ แพลหนังสือดี ๆ วนเวียนกันเป็นวัฏจักร “อ่านน้อย เขียนน้อย” รัฐบาลจะปล่อยให้ไปตามกลไกตลาดอย่างนี้ไม่ได้ ถ้าอย่างนั้นก็จำเป็นต้องมีรัฐบาล ให้กลไกตลาดเป็นรัฐบาลเสียเอง ซึ่งจะแก้ปัญหาหลายอย่างไม่ได้ เช่น ปัญหาการอ่านน้อยเขียนน้อย

รัฐบาลต้องมีนโยบายที่จะแก้ไข จะใช้งบประมาณปีละ ๑๐,๐๐๐ ล้านบาท ก็ไม่นับว่ามาก เพราะรัฐใช้เงินไปมากกว่านี้มากในเรื่องที่ให้ประโยชน์น้อยกว่า

วิธีทำ

- ก) ตั้งคณะกรรมการการอ่านแห่งชาติ บริหารงบประมาณปีละ ๑๐,๐๐๐ ล้านบาท
- ข) สนับสนุนให้มีนักเขียนเขียนเรื่องดี ๆ และแปลเรื่องดี ๆ ให้มากที่สุด โดยไม่คำนึงถึงยอดขาย
- ค) สนับสนุนกลุ่มรักการอ่านในชุมชน และห้องสมุดชุมชน แม้สังคมไทยจะขาดวัฒนธรรมการอ่าน แต่ในชุมชนทุกชุมชนจะมีคนรักการอ่านอยู่จำนวนหนึ่งเสมอ ค้นหาคนเหล่านี้ และให้ทุนสนับสนุนกลุ่มรักการอ่านชุมชน ในชุมชนทั้งประเทศประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ แห่ง ให้จัดตั้งและดูแล “ห้องสมุดชุมชน” ๑๐๐,๐๐๐ แห่ง ส่งหนังสือดี ๆ ตามที่กล่าว

ในข้อ ข) ไปให้ห้องสมุดชุมชนเหล่านี้ทุกแห่ง เพราะฉะนั้นหนังสือดีก็จะ “ขาย” ได้อย่างน้อย ๑๐๐,๐๐๐ เล่ม **อบต.**และเทศบาลตำบลก็มียงบประมาณอาจจะซื้อเพิ่มเติมที่ระดับตำบลก็ควรมีห้องสมุดตำบลทุกตำบล ประมาณ ๘,๐๐๐ ตำบล

- ง) กลุ่มรักการอ่านนั้นเขามีความสุขในการอ่าน และมีฉันทะในการชักชวนให้คนอื่นอ่านบ้าง ถ้าได้รับการสนับสนุนก็น่าจะทำหน้าที่ส่งเสริมการอ่านได้ในทุกชุมชนและตำบล เรียกว่าเต็มพื้นที่ประเทศไทย ในการนี้รวมถึงการส่งเสริมให้พ่อแม่อ่านนิทานดี ๆ ให้ลูกฟัง ซึ่งมีผลใหญ่ต่อการพัฒนาการของเด็กปฐมวัย และเพิ่มทุนทางปัญญาให้ชาติ
- จ) ส่งเสริมการอ่านด้วยประการอื่น ๆ เช่น จัดให้มีการประกวดการอ่านระหว่างตำบล ระหว่างจังหวัด และระดับชาติ หรือมีรายการโทรทัศน์ส่งเสริมการอ่าน เป็นต้น

นี่เป็นตัวอย่างการขับเคลื่อนนโยบายส่งเสริมการอ่าน มีผู้พยายามส่งเสริมการอ่าน แต่ทำเชิงเทคนิคซึ่งก็ได้ผลส่วนหนึ่ง และเป็นฐานให้ขับเคลื่อนนโยบายซึ่งจะมีผลทั้งหมด ประเทศไทยควรสนใจวิธีขับเคลื่อนนโยบาย * กันให้มาก

ทั้ง ๘ เรื่องนี้เป็นตัวอย่างเรื่องที่สำคัญ อาจมีเรื่องอื่นอีกเมื่อดำเนินการไป

๕. วิธีการดำเนินการ

- (๑) ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า มีเรื่องอะไรบ้างที่อยู่ในข่ายจะได้รับการสนับสนุน อาจมีผู้เสนอเรื่องอื่น ๆ อีก ก็รับไว้พิจารณา
- (๒) จัดประชุมกลุ่มระดมความคิดเห็นในแต่ละเรื่องหลาย ๆ ครั้ง จนกระทั่งเกิดความชัดเจนถึงขั้นปฏิบัติได้ แล้วเปิดให้มีการเสนอโครงการ
- (๓) สนับสนุนโครงการที่ดีที่สุด
- (๔) ติดตามการปฏิบัติโครงการ เพื่อช่วยแก้ไขอุปสรรคขัดข้อง
- (๕) ประเมินผลการปฏิบัติโครงการเป็นข้อมูลป้อนกลับ มาทำให้กระบวนการทั้งหมดปรับตัวให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ เป็นอันครบวงจรสู่ความสำเร็จ เรียกว่า สัมฤทธิศาสตร์

* คู่มือขับเคลื่อนระบบนโยบายครบวงจร ๑๒ ขั้นตอน สู่ความสำเร็จ (คู่มือสัมฤทธิศาสตร์พาชาติออกจากวิกฤต)